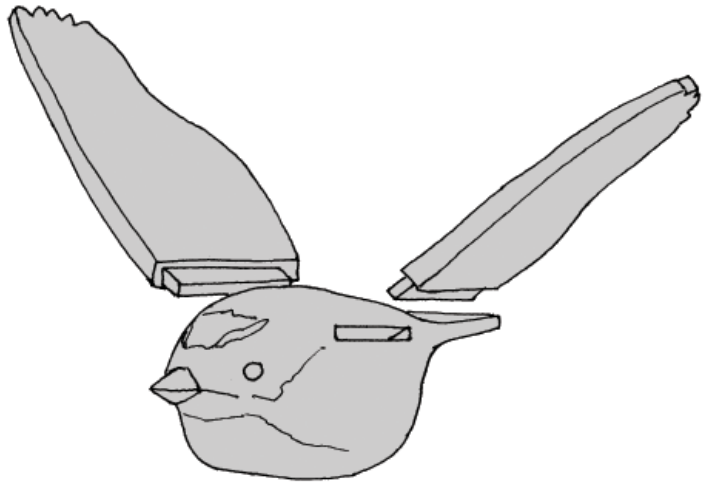

Bladet

NATURSKOLEFÖRENINGEN • NR 1/09 • ÅRGÅNG 23

SKAPANDE

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av Bladet, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSAVGIFT

- enskilda medlemmar 200 kr
 - organisationer/institutioner 400 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda

BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Stina Lindblad

REDAKTÖR

Robert Lättman

ADRESS

Bladet
c/o Robert Lättman
Strandvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708, 520 27437(hem)
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

TRYCK

Affärs- & Tidskriftstryck, Vallentuna

UPPLAGA

1000 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Miljömärkt "Bra miljöval"

ANNONSER

Helsida 600 kr
Halvsida 300 kr
Kvartssida 200 kr

MANUSSTOPP

Nr 2/09 1 april

FRAMSIDA

Foto och skulptur: Gunnar Forsman

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Stina Lindblad
Hyttö Naturskola
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
070-645 11 92
stina.lindblad@fcedu.alvkarleby.se

KASSÖR

Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda
070 767 51 59
kristina.jarnedal@utb.harryda.se

LEDAMÖTER

Agneta Fries
Skogsbyrnet 2
903 43 Umeå
090-13 87 83, 070-22 06 358
agneta.fries@umea.se

Gun Jacobsson
Anders Billes väg 2
240 10 Dalby
046-209486, 0706-545057
s-e.gun.jacobsson@telia.com

Kalle Lindeborg
Lidberga 3
186 91 Vallentuna
08-51025325, 070-720 44 86
kalle.lindeborg@sollentuna.se

Anna Aldén
Byle Halmbyboda
755 94 Uppsala
018-317498, 018-7278054,
0708-563802
anna.alden@uppsala.se

Daniel Åberg
Länsstyrelsen i Skåne Län
Förvaltning Kullaberg
Blåkullavägen 6
260 42 Mölle
042-347201, 0702-086363
daniel.berg@m.lst.se

Matts Aronsson
Natur- och Kulturskolan på Rås
Hubbarpskolan
573 82 Tranås
0140-68429, 070-3676187
matts.aronsson@os.tranas.se

Christer Svensk
Västerås stad
proAros Lärande utb. Skolgem. stöd
Naturskolan Asköviken
721 87 Västerås
021-394159, 070-4658310
jan-christer.svensk@vasteras.se

REDAKTÖR FÖR BLADET

Robert Lättman 08-520 73708 (arb)

WEB-ANSVARIG

Sam Peterson 044-13 63 61
naturskolan@utb.kristianstad.se

UTSTÄLLNING

Du som vill köpa naturskoleaffischen eller ha informationsmaterial om naturskolor, kontakta Michael Roos på tel 035-13 82 07

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi i redaktionen är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i Bladet:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Bifoga gärna illustrationer (teckningar, foton).
- Glöm inte att sända med din adress om Du vill ha materialet tillbaka.
- Viktigt om filer via CD eller mail: Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

Bladet 1/09

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Konst som pedagogiskt hjälpmedel..	4
Skapa med betong.....	7
Uteslöjd.....	8
Naturen som inspiration.....	10
Diktande.....	12
Skapande musik i naturen.....	13
Slöjdresa i Vitryssland.....	15
Färger och former i naturen.....	16
Naturrutan.....	19

Ansvar för innehåll i detta nummer:

Christer Svensk

Att aktivera alla genom skapande

Vinteraktiviteter med snö- och istema är på de breddgrader där jag bor ett roligt och naturligt tema på vårterminens början. Jag har själv åkt långfärdsskridskor sedan jag var liten, både som scout och som ledare för tonåringar. Att fler unga skulle få ta del av den härliga upplevelsen att flyga motståndslöst fram över isen var självklart när jag började jobba som naturskolepedagog.

Erfarenheterna från scouterna och jobbet på Uppsala naturskola tog jag med mig när jag började här uppe i Älvkarleby 2004. Alla våra åttor får komma till naturskolan på isdagar. Det är dessutom ett stående inslag under idrottsdagar, sportlov och för grupper av nysvenskar. Vi går igenom issäkerhet inomhus innan vi går ned till den lilla fjärden vid naturskolan. Sedan har dagen ägnats åt vakbad, pimpelfiske, skridskoåkning, isdubbsrace på mage över isen, curling med isblock och prickkastning med livlina. Jag tyckte att dagarna fungerade ganska bra men tyvärr var det alltid några elever som blev passiva och satt och frös vid elden.

För ett par år, sedan höll Sigtuna naturskola en kurs om säkerhet för oss andra naturskolor. Den försökte belysa många aspekter av säkerhet i samband med våra naturskoleaktiviteter, som kan anses vara mer eller mindre riskfyllda. Jag tänker på paddling med 30 elever, hantering av kniv, yxa och såg, att tända eld året runt och att vistas i skog och mark med borttappade elever, brutna ben eller fallskador som följd. Kursen var mycket bra och dubblerades också eftersom intresset var stort. Ett moment under andra dagen var issäkerhet och vi deltagare fick prova på vakbad och diskuterade säkerheten kring det.

Som sista moment fick vi även prova Sigtunas två meter långa, fällbara, finska issåg, Jääsaha (ursäktat stavningen alla finstalande) och då kom revolutionen!!! Med detta fantastiska verktyg kunde lilla armsvaga jag med lätthet såga ut isblock ur en halv meter tjock is! Att sedan få upp den stora klumpen ur isen var en spännande samarbetsövning med spadar, steg, problemlösning. När väl blocket var uppe fick vi skulptera i isen med hjälp av hyvelstål fastsatta på en halvmeter långa plankbitar. Vilken fantastisk upplevelse det var att skära med de vassa stälarna genom den hårda men formbara isen!

Naturligtvis blev det inte sämre av att solen strålade och belyste våra konstverk på ett vackert sätt.

Jag beställde en issåg till min naturskola direkt när jag kom hem från Sigtunas kurs och har använt den på alla mina isdagar sedan dess. Jag inser nu vad eleverna som blev sittande saknade, de saknade att få skapa och vara kreativa. Något som de idag får utlopp för både genom att komma på sätt att få upp isblocken och genom att göra isskulpturer. Jag använder mig av vanliga Moraknivar när vi skulpterar och det fungerar bra. Många elever använder också isborren för att göra hål i skålar och bågare och värme från elden eller sina händer för att skapa mjukare former. Årets isdagar har slagit alla kreativitetsrekord för det har sedan första dag utlysts en intern tävling mellan åttorna om vilken klass som kan få upp det största isblocket ur vaken. Vinnaren, än så länge, har lyckats få upp ett block som vi räknat ut väger 750 kg! Hela klassen var delaktig och det är det mest kreativa samarbete jag sett på mina naturskoleår!

Skapande kan vara så mycket! Problemlösning, konst eller upptäckarlusta. Hela detta nummer handlar om skapande. Jag vill passa på att sända ett stort tack till alla kollegor som delar med sig av sina bästa tips i tidningen, på kurser eller vid årsmötet. Vi hjälps på så sätt åt att utveckla varandras verksamheter. Fortsätt dela med er av övningar och prova nya!

Det här är också premiär för Bladet i färg! Hör gärna av er med reaktioner till Naturskoleföreningens styrelse på styrelse.naturskola@edu.nykoping.se

Trevlig läsning!

STINA LINDBLAD

Konst som pedagogiskt hjälpmedel vid naturskoleverksamhet

med naturen som inspirationskälla

Naturen kan tillföra människor inspiration och livskvalitet, oavsett vilket yrke man är verksam inom. I mitt liv har kraften från naturupplevelser genomsyrat både privatlivet och arbetslivet och gränsen däremellan har blivit ganska diffus.

Som konstnär upplever jag en känsla av frid, glädje och högtid, när jag vistas i naturen. Samtidigt kan jag konstatera att många vänner och bekanta inte alls känner sig så bekväma i naturbesöket. Jag tror att vi människor som biologiska varelser har ett naturminne inbyggt i våra gener. Men i vårt urbaniserade samhälle är det inte alls självklart, att alla får kontakt med detta inneboende naturminne. Att de som inte får det, går miste om något väsentligt, är för mig självklart.

Jag kan känna mig privilegierad, som fått möjligheten att uppleva detta kraftfält i naturen. Samtidigt vill jag att fler människor ska få chansen att uppleva något av det jag upplever och det är i den andan som

mitt konstnärskap har utvecklats. Jag vill påverka andra att känna naturupplevelsens glädje.

I trettio år har jag regelbundet skrivit, tecknat och målat i den lokala länstidningen om mina naturupplevelser, om naturfakta och folktro. Mina teckningar, i färg eller svartvitt, kan vara naturalistiska bilder på fåglar eller landskap. I akrylmålningar eller digitala målningar kan jag på ett friare sätt skildra den rikliga folktro, som i olika tidsåldrar och kulturer uppstått kring djur och fåglar.

Jag visar mina bilder i samlings- eller separatutställningar på gallerier (ibland även i Naturskolan). Ibland medverkar jag i Sveriges Ornitologiska Förenings tidskrift Fågelvännen, med texter och målningar om naturmyter och folktro kring fågelarter.

Ytterligare ett uttryck finner jag i att arbeta med träskulpturer. Det kan ske genom utsmyckningar i det offentliga rummet. Motivkretsen är även då relaterad till naturen, och till människans tolkningar av den.

Konstnärlig samverkan

Lycka för en konstnär är att hitta en kreativ samarbetspartner, som inser konstens stora förmåga att åskådliggöra och påverka, som har inflytande över en verksamhet, som kan entusiasmera nyckelpersoner, och som är resultatinriktad. Då kan det hända grejer. Och i det sammanhanget, som ett mycket gott exempel, vill jag berätta om min samverkan med Naturskolan vid Asköviken.

Asköviken är en grund vik av Mälaren, ett naturreservat som kan uppvisa ett helt spektrum av biotoper: klarvatten, bladvass, blå bärd, strandängar, torra hagar, skogsbryn och åkermark. Mångfalden av naturtyper ger förutsättningar för en biologisk rikedom. Många generationer av fågelskådare har i detta naturområde fått glädjen att uppleva en berikad ungdomstid. Det gäller både för mig och för enhetschefen vid Naturskolan, Christer Svensk.

Naturskolan vid Asköviken kom till under 1990-talet. Tidigt insåg man att det skulle vara av värde för lärarna att ha ett varierat

undervisningsmaterial, som i ord och teckningar beskrev biotoper och naturvärden. Även teckningar som underlag för reservatsskyltar efterfrågades. Jag kontaktades i egenskap av målgångig naturskribent och naturtecknare. Man ville också ha trämodeller av fågelarter som finns vid viken, och jag kontaktades då som träskulptör. I och med detta startades under ett drygt decennium ett flertal uppdrag för mig som konstnär.

Vi har arbetat processinriktat med de olika delprojekten. Jag har som konstnär varit fristående från Naturskolan, men samverkat med flera olika personer, som var och en haft sitt kompetensområde. En scenograf och en teaterformgivare har tillverkat en tredimensionell biotopkarta i skolans största rum, där trämodellerna har placeras ut. Denna utrustning fungerar dels pedagogiskt, dels som en konstnärlig utsmyckning i rummet.

I kontaktnätet har även ingått exempelvis personal vid Länsstyrelsens Naturvårdsenhet, samt olika personer vid layoutföretag. Samordnande funktion har enhetschefen vid Naturskolan haft. Naturskolan har visstidsanställt mig för de olika uppdragen. Vid lönesättning har vi använt oss av de rekommendationer som Konstnärernas Riksorganisation KRO förordar.

Trämodeller med pedagogiska fördelar

I Naturskolan finns nu trämodeller av ett tjugotal fågelarter, från kungsfågel till havsörn, samt ett tiotal fiskarter. Jag tror starkt på den målade trämodellen som undervisningsmaterial. Trämodellerna ger möjlighet till en starkare formupplevelse, än vad uppstoppade, och med tiden slitna fåglar gör.

I trämodellen kan konstnären välja att betona viktiga karaktärsformer, genom att bygga in en viss kantighet i modellen. Samma gäller vid målning. På så sätt kan man göra karaktärsdragen hos en art än mer karaktäristiska, än de är i verkligheten. För den ovana betraktaren kommer det då att bli lättare att uppleva karaktären, och känna igen arten när den påträffas ute i naturen.

Möjligheten att känna på

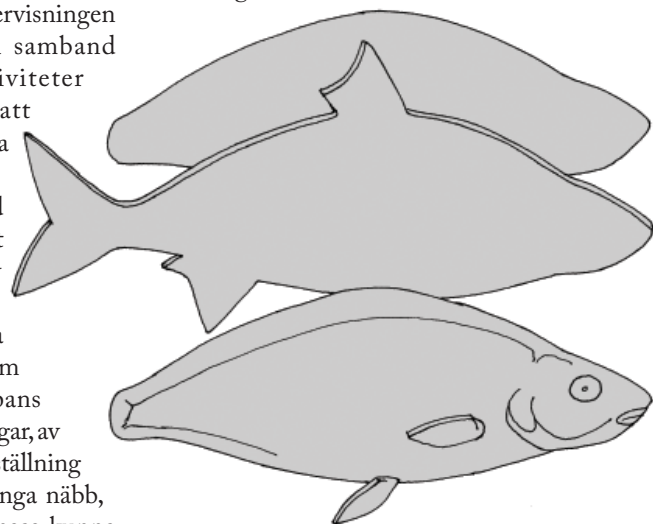
modellerna är ytterligare en stor fördel. Ännu ett sinne kopplas då in, som hjälper till att memorera formupplevelsen. Speciellt påtagligt blir detta förstas när synskadade personer ska tillföras information. Jag deltar normalt inte i undervisningen vid Naturskolan, men i samband med Öppet hus – aktiviteter har jag fått förmånen att berätta om trämodellerna för synskadade personer.

För den som är helt blind har det då blivit möjligt att få en upplevelse av kungsfågeln litenhet, av enkelbeckasinens utfällda yttre stjärtpenor – de som ger spelljudet, av tofsvipans huvudtofs och rundade vingar, av rördrommens kamouflagställning i vassen, av morkullans långa näbb, och hur dess lilla unge anses kunna förflyttas – myt eller sanning – fastklämd mellan föräldrarnas ben, osv.

Att bara beskriva sådant med ord kan te sig torftigt, trämodellerna tillför här oöverträffad information. Fjädrar och dun på uppstoppade fåglar är i jämförelse dels väldigt sköra att känna på, dels ger de inte en distinkt, utan snarare undfallande taktill information.

Professionellt utförda trämodeller kan också inspirera barn och ungdomar till egna tillverkningar, vid en naturskola eller vid de egna skolornas slöjdsalar. När det gäller de fiskar jag gjorde till Naturskolan har

exempelvis tillverkningsmomenten kopierats vid det estetiska programmet vid en gymnasieskola i Västerås. Det var lyckat. Jag vill därför gärna tipsa om principen för hur en träfisk och en träfågel kan tillverkas.

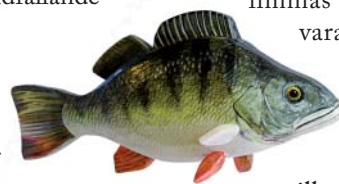

Att tillverka en fisk

Man kan börja med att teckna av exempelvis en braxen från sidan, på en plywoodskiva (se skiss!). Sedan sågar man ut efter konturen. På bägge sidor fyller man upp med kroppssidorna. Stjärtfena och ryggfena blir då i plywood, sidorna i massivt trä, dessa limmas med trälim mot

varandra, med hjälp av tvingar. När formen väl är byggd, raspas och slipas den till rätt utseende. Allt

efter ålder och utrustning kan man jobba med handverktyg eller med

elektriska maskiner.

Träslaget för vana slöjdare har inte så stor betydelse. För ovana skolbarn måste man prata mycket om fiberriktningen. Furu är lättillgängligt, och lättbearbetat, men kan spricka lätt om man inte beaktar fiberriktningen. Vill man underlätta formgivningen och snabba upp processen, så kan man använda ett "smörmjukt" träslag som jellutong (gärna miljösäkrat...).

eller lind. Inhemska lövträslag som al och ask ger större motstånd att forma men också högre hållfasthet.

Sido- och bukfenor får tillverkas för sig, med cylindriska skaft. Man borrar upp hål i kroppen där fenorna ska stickas in. Fenorna limmas med trälim. Slutligen målas fisken, lämpligen med akrylfärg, och som slutfinish bör det vara blank fernissa på fiskar. Form och målning kan ju varieras i det oändliga. Superrealism är inget att eftersträva i alla lägen, ett friare skapande kan många gånger ge mer glädje. I botten ligger ändå att man avbildar en naturinnevärdare, och det viktiga är att det blir en lustfylld koppling till naturen.

Att tillverka en fågel

Flygande fåglar (se skiss!) kan också tillverkas i trä, av barn och ungdomar. Kroppen är spolförmig, stjärtfjädrarna sticker ut rakt bakåt, och huvud med näbb rakt framåt. Det betyder att hela "paketet" utom vingarna kan göras i ett stycke, utan konflikt med fiberriktningen. Vingarna tillverkas för sig, och får skjutas in i långhål som får upptas på ryggssidan, vid vingfästena.

Dessa långhål är väl det besvärligaste momentet. Man borrar in en serie hål i samma vinkel, med en bormaskin, och hugger bort den ved som ligger emellan hålen, med hjälp av kniv och stämjärn. Och sedan jämnas kanterna med en liten fil, tills rätt hållighet uppstått. Det är lite svårt att få bra passform mellan vinge/långhål. Vingarna limmas med trälim och behöver oftast efterspacklas i

gränsytan, med någon typ av lim/spackel som kan fylla upp ofrivilliga håligheter. Därefter görs akrylmålning och halvmatt fernissa används som slutfinish.

Mindre fågelarter är förstås lättare att tillverka på detta sätt, än större. Förslagsvis kan man utgå från en speciell art vid varje tillverkning, och berätta om varför artens näbb och vingar har sina särdrag. Även här, liksom med fiskarna, kan gälla, att kravet på exakta avbildningar bör underordnas friare former, huvudsaken är att lusten att slöjda (i ett naturmaterial) väcks och hålls vid liv.

Den pedagogiska utrustning som växt fram vid Naturskolan vid Asköviken utgör som jag ser det ett nationellt föredöme. Jag kan inte göra annat än uppmana andra naturskolor att kopiera tillvägagångssättet: Samverka med träsnidare som har kunskap och förmåga att ta fram pedagogiska trämodeller, som passar in i er verksamhet! Låt även eleverna bygga fåglar och fiskar i trä! Detta kommer att höja nivån på naturskolepedagogiken, och ge ingångar till ett naturintresse hos eleverna.

TEXT, FOTO OCH SKULPTUR:
GUNNAR FORSMAN

GUNNAR@FORSMAN-MANNBERG-KONST.NU

SKAPA MED BETONG

Uteslöjd

Slöjdplatsen

Smida är en station där det behövs en vuxen hela tiden. Det är tre som är igång samtidigt och turas om att sköta alla sysslor som är att pumpa, vara slagdräng samt att vara smed. Det är en populär station för den är både spännande och lite "farlig".

Efter att eleverna har fått täljbevis redan som 6-åringar behöver vi inte fokusera så mycket på säkerhet. Eleverna har fått mycket erfarenhet av täljning vilket gör att de är väldigt kreativa och har hittat sin egen skaparlust. Det slöjdas allt från smörknivar till kvastar.

Skapande med naturen som inspiration

Vi är en klass på Sofiaskolan i Västerås. Sofiaskolan är en träningsskola för barn med autism och utvecklingsstörning. Klassen består av fyra elever och två personal.

Under läsåret 08-09 har vi börjat arbeta tema inriktat och har valt att utgå från naturen och dess årstidsväxlingar. Vårt syfte med detta arbetssätt är att "öppna" elevernas syn på sin omgivning samt väcka en nyfikenhet hos dem.

Individuella mål

Vårt arbete utgår hela tiden utifrån skolans kursplaner samt de individuella delmål som barnen har. Som personal utgår vi alltid från elevernas intressen

och förmåga. Därför kan målet se annorlunda ut för varje elev. Som exempel arbetar vi just nu med temat fåglar. De individuella målen för fågeltemat kan se väldigt olika ut. Det kan vara allt ifrån att ha hört talas om en fågel, kunna namn på fågelarter till lättare fakta om dem.

Lär med kroppen, det fastnar i knoppen

Temat följer undervisningen som en röd tråd genom alla ämnen. På hemkunskapen har vi handlat frön och gjort fågelmat, i matematiken räknar vi fåglar/arter, vi kategoriserar och jämför. På svenska lektionerna forskar vi om fåglar och söker kunskap genom internet, bibliotek och av varandra. Vi

läser rim och ramsor och sagor som berör ämnet.

Vi undersöker, upptäcker, provar, lyckas, misslyckas, skapar, har problemlösning och roligt när vi gör det. Genom det här får vi gemensamma upplevelser som vi kan samtala om.

Ett motto som finns i vår tanke hela tiden är; Lär med kroppen, det fastnar i knoppen. Med detta menar och tror vi att om eleverna får lära med alla sinnen och på olika sätt så får de en upplevelse och det blir en erfarenhet som i sin tur leder till kunskap.

Inför vintertemat

Som personal börjar vi med att fundera ut vad eleverna ska lära om vinter enligt våra mål. Sedan sätter vi oss ner tillsammans med eleverna och gör en tankekarta på ordet vinter. Barnen säger vad de tänker på och associerar till ordet. När detta är gjort ser vi vilken kunskap som finns, det blir inventering av barnens baskunskaper och vi märker vad som behöver kompletteras. Vi gör hela tiden mindre tankekartor på våra upplevelser. Detta är en perfekt och tydlig dokumentation på vad vi har gjort.

På skolan har vi en vägg med ett träd. Detta träd och dess omgivning ändras naturligtvis efter årstiderna. Vi arbetar med olika material och arbetssätt. Vi tovar fåglar, målar och klipper fåglar. Årstidsförändringarna blir tydliga både ute och inne, samtidigt är det otroligt vackert att se på.

Reflektion

Under tiden som vi använt oss av detta arbetssätt har vi märkt ett nytt intresse för skapande och naturen. På våra skogs promenader hittar vi ofta något som vi kan använda till vårt konstverk. Barnen ställer frågor som vi vuxna inte alltid kan svara på t.ex. Varför heter domherren så? Vi lär oss saker tillsammans med eleverna. De ser saker och sin omgivning på ett annat sätt. Vi har också märkt att några barns nyfikenhet och medvetenhet om omgivningen faktiskt har ökat. Alla barn har blivit bättre på att klippa och klistra samt att måla innanför linjerna.

Vi tycker att det är roligt, intressant

och en utmaning att arbeta som vi gör och rekommenderar detta. Naturen är både vacker och inspirationsfull att vistas i samtidigt som den erbjuder gratis material.

Att lära med kroppen, det fastnar i knoppen

Ge barnen upplevelser med alla sinnen, dessa upplevelser blir en erfarenhet och det är kunskap.

TEXT: LENA OTTOSSON, ÅSA ÖSTERGREN
SOFIASKOLAN
FOTO: CHRISTER SVENSK

Sofiaskolan

Sofiaskolan med elever i åldrarna 6-21 år finns på Bäckby. Vi bedriver en heldagsverksamhet, det vill säga där skola, fritidshem och fritidsklubb går i varandra. Personalen som arbetar här är densamma inom de tre verksamheterna.

Eleverna är indelade i tre enheter utifrån ålder och verksamheten är förlagd till två olika byggnader.

Skolans uppgifter är:

- att förmedla kunskaper, öva färdigheter och tillsammans med föräldrar främja barnets utveckling.
- att ge eleverna möjlighet att bli så självständiga som möjligt utifrån sina förutsättningar

Skolans mål uppnås genom att:

- vi utgår från varje individs utvecklingsnivå, behov och intressen

och planerar undervisningen utifrån detta

- vi ger eleven möjlighet till upplevelser och erfarenheter som är användbara nu och i framtiden.

- vi skapar en miljö som ger förutsättningar till utveckling genom en väl genomtänkt och mycket strukturerad verksamhet

Pedagogik och utbildning

Barn och ungdomar med autism ställer speciella krav på personalens pedagogiska kunskap och förmåga att omsätta den i undervisningen.

Personalen arbetar i arbetslag och är utbildade specialpedagoger, förskollärare, fritidspedagoger samt barnskötare. Personaltätheten är stor, och de flesta har en lång och bred erfarenhet av arbete med barn i behov av särskilt stöd. En del har

även en vidareutbildning för barn med autism.

Arbetsättet präglas av en strukturerad och tydliggörande visuell pedagogik och av att ge barnen redskap för vardag, tänkande och lärande. Tydliggörandet hjälper till att skapa förutsägbarhet och förståelse och minskar risken för missförstånd.

Kommunikation

Det är viktigt att utveckla elevernas möjligheter till kommunikation. Att ge dem redskap för att kunna uttrycka sig och kunna påverka sin omgivning. Bilden kan vara ett hjälpmedel till kommunikation om man har svårigheter med talat språk.

Naturen som inspirationskälla till diktande

Skapande musik i naturen

Slöjdresa i Vitryssland

I höstas hade min fru och jag möjlighet att delta i ett demokratiprojekt i Vitryssland. Det var ett samarbetsprojekt mellan Studieförbundet Vuxenskolan och en etnologisk studentförening i Minsk. Temat var slöjd och vi hade blivit tillfrågade om vi kunde hålla workshops för lärare och hantverkare i Vitryssland. Dessutom hade vi möjlighet att träffa hantverkare ute på landsbygden.

Som överallt i Europa hamnade slöjden i strykklasse efter industrialismens genombrott. I Sverige växte dock en hemslöjdsrörelse sig stark under slutet av 1800-talet och vi har mycket bevarat från den tiden. Vi tar mycket av detta för givet och har en situation där museer och bygdegårdar inte orkar ta emot fler saker eller verktyg.

Industrialiseringen kom senare i öst och under Sovjettiden försvann mycket av hantverket. Det finns jämfört med Sverige väldigt lite bevarat av äldre hantverk och hantverkskunnande och det som finns, riskerar att försvinna för att det inte tas om hand. Den studentförening som vi jobbade med har tagit som sin uppgift att bevara föremål och dokumentera kunskap om dessa.

TEXT OCH FOTO: NICKE HELLDORFF

Det finns några få privata samlingar. Svensk museepersonal skulle nog ha synpunkter på hur föremålen behandlades.

Handens kunskap

Att samma sak kan se så olika ut och få så olika uttryck handlar en övning om som vi använder på Naturskolan i Eskilstuna.

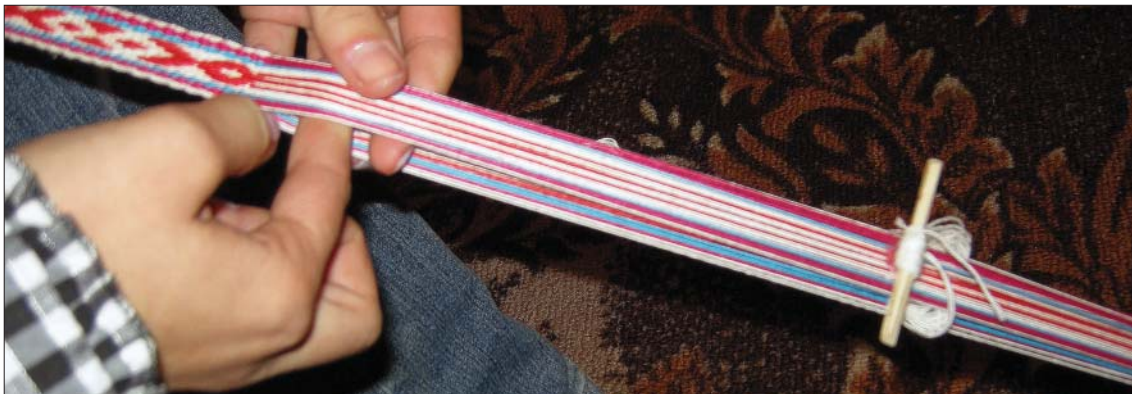

Luffarslöjd och grenhängare

Efter att man tillverkat något, t.ex. en vandringsstav eller grenhängare samlas alla med sina saker i en tät ring, skuldra vid skuldra. Sakerna lämnas i mitten och alla sluter sina ögon och läraren delar ut en annans persons alster i varje hand. När alla har fått en sak säger läraren "byt" och alla ger det man håller i handen till personen bredvid. Rätt som det är får man plötsligt sin egen tillverkade sak. Och det känns i kroppen att det är den! Nu håller man fast vid den och deltar bara i att skicka vidare. När byteshandeln avstannat får alla titta upp och kontrollera att det verkligen var rätt sak. Det blir nästan alltid rätt.

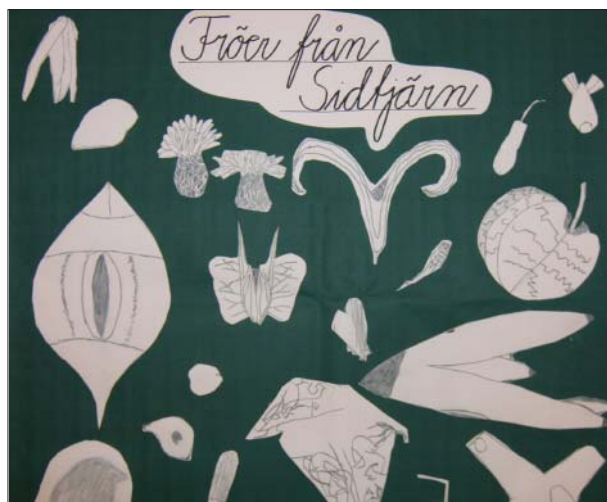
Träbitens, eller vad man nu höll på med, egenskaper vad gäller form, krokighet, besvärligheter och utskott har man lärt sig efter att man gått i närkamp med det. Snacka om "handens kunskap".

TEXT OCH FOTO: NICKE HELLDORFF

Ett hantverk som i någon mån var levande var bandtillverkning.

Färger och former i naturen

Mjölkörtsblad får på hösten fantastiska färger. Här har de blivit tomteluvor och skäggen är små bitar av fönsterlav.

Pressa det översta skottet på husmossa, rita en ring och klistra fast skotten efter varandra.

Många trär upp rönnbär på tråd och slänger sedan den "kvast" som bären satt på. Pressa den istället och du har ett knotigt träd. Här har lite bomull fått bli snö och de små tomteluvorna som sticker upp är höstens blåbärsblad.

En ormbunke blir en julgran. Dekorera med pressade kronblad från baldersbrå eller enklare, tom hålslaget och hitta små julgranskulor.

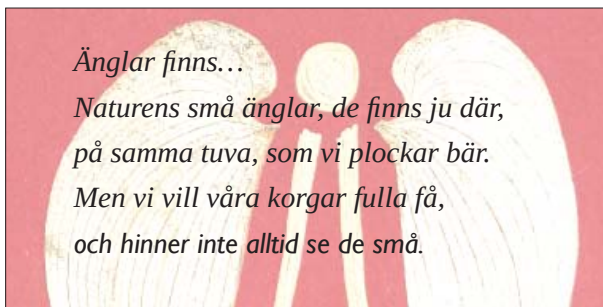
Ekorrhärens blad ser ut som två änglavingar. Klipp isär, pressa, använd lite guldfärg och rita dit resten.

Jag kan inte undanhålla er det änglaepos som min kollega här på Skellefteå Naturskola, Bengt Marcus, har diktat.

Änglar finns...

*Naturens små änglar, de finns ju där,
på samma tuva, som vi plockar bär.*

*Men vi vill våra korgar fulla få,
och hinner inte alltid se de små.*

SKAFFA DIG FÖRÄNDRINGSKOMPETENS

SÅ ATT DU KAN BEDRIVA PROJEKT OCH PROCESSER MED MÄRKBARA RESULTAT!

I arbetet som Naturpedagog arbetar du ständigt med andra människors utveckling och förändringsprocesser.

Vi, Ingrid Waldenström naturpedagog, team & ledarutvecklare, Marie Mauritzon samtalsterapeut, team & ledarutvecklare och Lars-Erik Larsson zoolog vill gärna inspirera er till fördjupning av era kunskaper i förändringskompetens. I Skansens kreativa och vackra miljö får du utveckla dina kunskaper genom undersökande och deltagaraktiva metoder.

Genom samtal, bildspel, övningar, lek får du möjlighet att på olika sätt undersöka:

- MÄNSKLIGA REVIR, FLOCK, MAKTHET OCH POSITION
- DIN ROLL SOM FÖRÄNDRINGSLEDARE
- HUR DU KAN ANVÄNDA FÖRÄNDRINGSMOTSTÅNDET FÖR FRAMGÅNG
- FÖRÄNDRINGAR AV FÖRSTA OCH ANDRA GRADEN
- INDIVID OCH GRUPPPROCESSER
- DIN KOMMUNIKATION

TID: TORSDAGEN 20 AUGUSTI KL 9.00-16.00 OCH
FREDAGEN 21 AUGUSTI KL 9.00-16.00

PLATS: SKANSEN STOCKHOLM

PRIS: 2500 KR EXKL MOMS FÖR 2 - DAGARS KURS INKL FICA. DELTAGARNA ORDNAR SJÄLVA EV. RESA OCH LOGI. RESTAURANGER FINNS PÅ OMRÅDET.

KONTAKT:

INGRID WALDENSTRÖM
070-3057023
WWW.WAGA.SE

Naturskolematerial

Att lära in matematik ute, bok av Uppsala, Falu och Nynäshamns naturskolor, 125kr. Beställ på www.teknikverkstan.com

Att lära in engelska ute, bok av Lotta Carlegård. Beställs på www.teknikverkstan.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. Beställs på www.teknikverkstan.com

Att lära in ute året runt, bok av Nynäshamns Naturskola, 265 kr. Beställs på www.teknikverkstan.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 397 kr, Gleerups utbildning AB, Box 367, 201 23 Malmö, 040 - 20 98 00, www.gleerups.se

Smådjur i Kristianstads vattenrike, häfte 30 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenrikesnunnan, 300 kr för 15 st, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenexperiment, häfte 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Energikompendium, 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Musik-CD, välkommen-in-i-naturen-visor, inklusive not- och texthäfte, 60 kr, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Sinnenaskog, miljöpedagogik på Pereyra, 60 kr, 08-16 70 30

Smådjur på land, häfte 30 kr, 023-83101, Falu Naturskola

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshindrade, 125 kr + porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Handledningar: 1) Att göra eget papper 2) Att odla och använda potatis 3) Att odla och använda pumpa och potatis, 30 kr/st, 08-756 88 48

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, 021-530 60, jan-christer.svensk@edu.vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, 021-530 6, jan-christer.svensk@edu.vasteras.se

NATURRUTAN

TRÄDSTAMMEN SOM MÅLARSTAFFLI

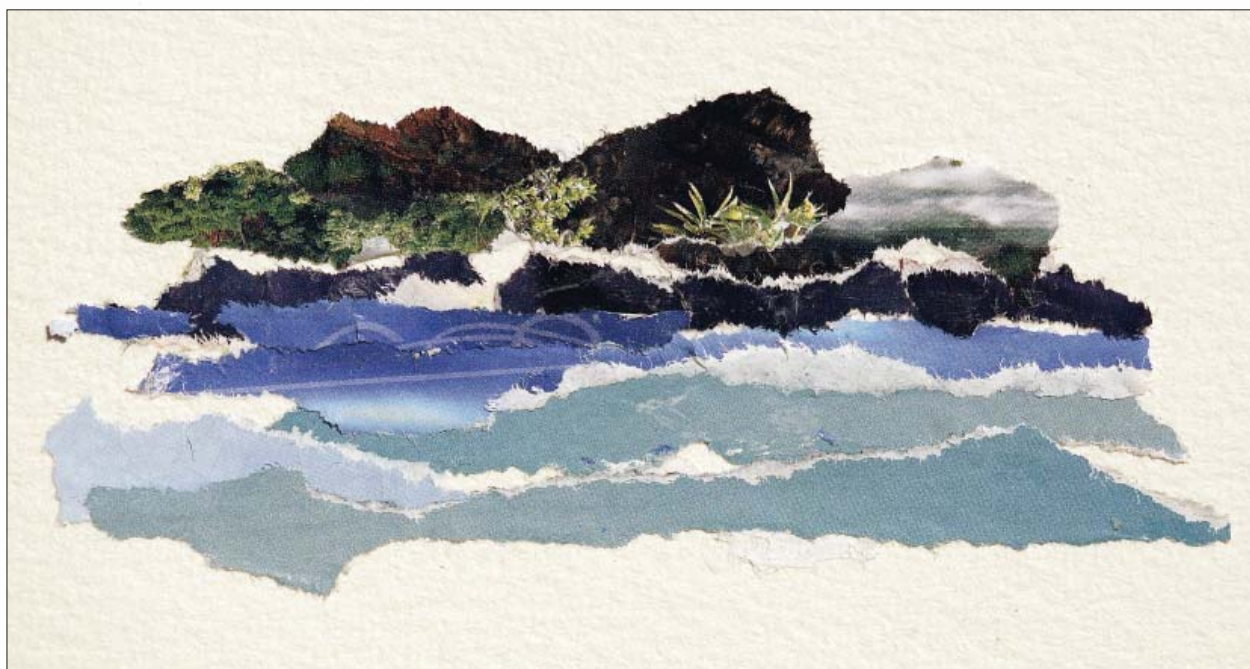
Papper och underlägg till papperet? Glöm det!
Spänn tapetpapper, med baksidan utåt, runt träden i lämplig höjd för barnen och du har kombinerat staffli och papper att måla på! Att stå bredvid varandra runt ett träd och måla är också inspirerande och lockar ofta till grupparbeten.

Tapetpapper runt träden kan locka till en annan uppgift. Ta med gamla tidningar och låt barnen leta rätt på färger som liknar de som finns på trädens stammar. Gör ett collage på tapetpapperet och barnen kommer att upptäcka att björkens stam kanske inte bara är vit, tallens stam skiftar i alla möjliga bruna färger och

aspens bark är gråaktig med gula fläckar av vägglav. Man kan limma fast pappersbitarna eller använda dubbelhäftande matt-tejp (stort tack till den kollega i Naturskoleföreningen som tipsade mig om matt-tejpens fördelar).

När ni ändå är igång med att riva ur gamla tidningar, passa på att göra ett stort gruppcollage med motiv från skogen!

ULLA ERICSSON
SKELLEFTEÅ NATURSKOLA

Nationalnyckelkurser 2009 Blomflugor, mossor och mångfotingar!

Naturskoleföreningen fortsätter samarbetet med ArtDatabanken och Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik under 2009. Kurserna kommer under detta år att handla om mossor, blomflugor respektive mångfotingar och andra marklevande djur.

Huvudinnehållet i kurserna är teori och praktiska övningar om artgruppen, under ledning av en expert från ArtDatabanken. Kurserna innehåller också erfarenhetsutbyte och idéer om bra aktiviteter inom respektive artgrupp.

BLOMFLUGOR

15-16 JUNI 2009

ASKÖVIKENS NATURSKOLA I VÄSTERÅS

KURSLEDARE: MIKAEL SÖRENSEN

MOSSOR

29-30 SEPTEMBER 2009

NATURSKOLAN I SOLLENTUNA

KURSLEDARE: TOMAS HALLINGBÄCK

MÅNGFOTINGAR OCH ANDRA

MARKLEVANDE DJUR

27-28 OKTOBER 2009

HUNNEBERGS NATURSKOLA

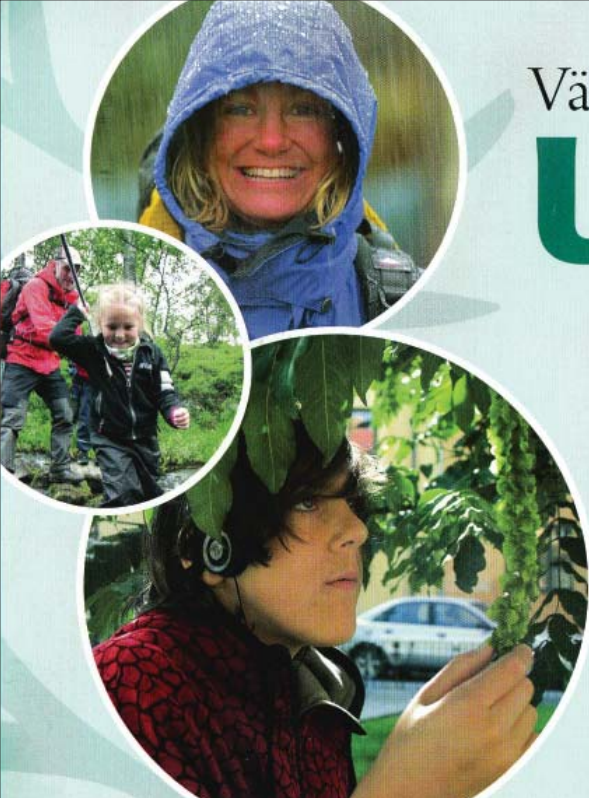
KURSLEDARE: GÖRAN ANDERSSON

Totalt antal deltagare på varje kurs är 22, fördelade jämnt mellan lärare från naturskola och skola. Kurserna ges till självkostnadspris, d.v.s. varje deltagare betalar kost och logi samt resa. ArtDatabanken står för föreläsare och kursmaterial. Alla deltagare kommer att få var sitt exemplar av en volym i Nationalnyckelserien som anknyter till kursens innehåll.

Mer information om innehåll och anmälan kommer du att hitta i kursinbjudningarna på Bioresurscentrums hemsida: www.bioresurs.uu.se

Välkomna!

Välkommen till

Ute är inne

Hälsa-Lärande-Lek

21-22 september 2009

Nationell konferens om Utomhuspedagogik i
Louis De Geer konsert & kongress, Norrköpings
stadslandskap, Himmelstalundsfältet och
Vrinneviskogens stadsnära naturreservat

www.utenavet.se